

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

УДК 342.98

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.4.9>

БОЛГАР О.В.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МАРКЕРИ
ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL MARKERS
OF THE INSTITUTE OF STATE REGISTRATION**

Анотація. У статті визначено основні адміністративно-правові маркери інституту державної реєстрації в Україні. Доведено, що державна реєстрація як правовий інститут характеризується наступними ознаками: встановлення її вимог і процедур насамперед законами; державне визнання законності або незаконності повноважень суб'єкта реєстрації; обов'язковість здійснення реєстрації для відповідного органу та її суб'єктів; володіння юридично цінною інформацією.

Констатовано, що поняття інституту державної реєстрації не є однозначним, в зв'язку з чим виділено його маркери: 1) це-система державно-виконавчих відносин, змістом яких є регулювання суспільних відносин у тих сферах, де потрібне неухильне виконання приписів і певної правової поведінки; 2) здійснення державної реєстрації має свої принципи організації управлінського впливу, до числа яких відносяться: обмеження державного втручання в діяльність соціальних інститутів, зацікавленість громадян у виконанні адміністративних умов державної реєстрації, координація держави і громадян при реалізації програм управління, спеціалізація управлінського впливу, професійна компетентність; 3) державна реєстрація виступає формою контролю за фактичним виконанням обов'язкових умов, пов'язаних з цією процедурою, діяльністю суб'єктів реєстраційних правовідносин; 4) державна реєстрація – це особливий адміністративно-правовий порядок регулювання, який виражений в комплексі правових засобів, що характеризують особливе поєднання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, позитивних зобов'язань і створюють особливу спрямованість правового регулювання; 5) норми, що регулюють процедури реєстрації, охоплюють однорідні, тісно пов'язані відносини в рамках однієї галузі, тобто складають самостійний правовий інститут, що відноситься за критеріями, предметів і методів до адміністративно-правового; імперативні приписи і заборони для реєстрованих видів правовідносин встановлені не в приватному порядку і не заради здійснення інтересів особи, якій адресована правова норма, а заради чужого інтересу, тобто в публічних цілях; 6) названі маркери знаходяться в діалектичній єдності з їх юридичною формою – свідцтвом про державну реєстрацію, яке з юридичної сторони являє собою юридичний документ органу державного управління, що підтверджує відповідні права або правовий статус громадян і юридичних осіб.

© БОЛГАР О.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування (Одеський державний університет внутрішніх справ)

Зроблено висновок про те, що інститут державної реєстрації відноситься до інститутів адміністративного права. Це підтверджено наступними положеннями: специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове становище, методи і засоби правового регулювання, що використовуються державно-владними суб'єктами, які здійснюють реєстрацію, зумовлюють адміністративно-правову природу інституту реєстрації; суспільні відносини, що регулюються інститутом реєстрації, складають відносини між органом державної реєстрації та заявниками; порядок створення і структура органів, що здійснюють державну реєстрацію є предметом адміністративно-правового регулювання.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративне законодавство, інститут державної реєстрації, орган реєстрації, державний реєстратор, публічна адміністрація, адміністративна процедура, адміністративно-правове регулювання.

The article defines the main administrative and legal markers of the Institute of state registration in Ukraine. It is proved that state registration as the following features characterize a legal institution: the establishment of its requirements and procedures primarily by laws; state recognition of the legality or illegality of the powers of the subject of registration; mandatory registration for the relevant body and its subjects; possession of legally valuable information.

It is stated that the concept of the institution of state registration is not unambiguous, and therefore its markers are highlighted: 1) it is a system of State-Executive Relations, the content of which is the regulation of public relations in those areas where strict compliance with prescriptions and certain legal behavior is required; 2) the implementation of state registration has its own principles of Organization of managerial influence, which include: restriction of state intervention in the activities of social institutions, interest of citizens in fulfilling the administrative conditions of state registration, coordination of the state and citizens in the implementation of management programs, specialization of managerial influence, professional competence; 3) state registration is a form of control over the actual implementation of mandatory conditions related to this procedure, the activities of subjects of registration legal relations; 4) state registration is a special administrative and legal procedure of regulation, which is expressed in a complex of legal means that characterize a special combination of interacting permits, prohibitions, positive obligations and create a special focus of Legal Regulation; 5) the norms regulating registration procedures cover homogeneous, closely related relations within the same industry, that is, they constitute an independent legal institution that belongs to the criteria, subjects and methods of administrative and Legal Regulation; mandatory prescriptions and prohibitions for registered types of legal relations are established not in private and not for the sake of exercising the interests of the person to whom the legal norm is addressed, but for the sake of someone else's interest, that is, for public purposes; 6) these markers are in dialectical unity with their legal form – a certificate of state registration, which from the legal side is a legal document of a public administration body confirming the relevant rights or legal status of citizens and legal entities.

It is concluded that the Institute of state registration belongs to the institutions of administrative law. This is confirmed by the following provisions: the specifics of the sphere of executive and administrative activities, the legal status, methods and means of Legal Regulation used by state-power entities that carry out registration, determine the administrative and legal nature of the institution of registration; public relations regulated by the Institute of registration constitute the relationship between the State Registration Authority and applicants; the procedure for creating and structuring bodies that carry out state registration is the subject of administrative and Legal Regulation.

Key words: administrative law, administrative legislation, institute of state registration, registration authority, state registrar, public administration, administrative procedure, administrative and legal regulation.

Постановка проблеми. Реалізація проголошеного Конституцією України пріоритету прав і свобод особистості зажадала створення ефективного механізму їх реалізації та захисту, що визначило найважливіші напрямки державно-правових перетворень. З проголошенням соціальної держави в суспільстві робиться заявка на рішучий крок до переходу від принципу «рівності можливостей» до принципу «рівності результатів». Створення умов реалізації проголошених Конституцією прав і свобод особистості вимагає її активної участі в соціальних і економічних процесах, що обумовлює потребу в радикальному системному оновленні правових форм, що опосередковують державно-владний вплив на інститути громадянського суспільства. Проведена в умовах трансформації економічної і політичної систем адміністративно-правова реформа не може бути зведена до оптимізації та адаптації існуючих правових механізмів державного управління стосовно нових умов, бо в основі її лежать принципово інші підходи до побудови нової системи взаємовідносин виконавчої влади та особистості, заснованої на ідеї забезпечення розумного балансу публічних і приватних інтересів. Різке скорочення сфер, що допускають можливість використання прямих адміністративних методів при істотному збагаченні функціональної ролі держави призвело до появи нових правових форм державного управління. На тлі структурно-функціонального реформування системи виконавчої влади особливої актуальності набула одна з форм її реалізації – державна реєстрація, яка знайшла своє застосування в усіх сферах державного управління (економіка, соціальна та адміністративно-політична сфери). Незважаючи на це, сутність і правова природа державної реєстрації як форми реалізації публічного адміністрування досі не стали предметом детального дослідження в юридичній літературі.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Певним аспектам теоретико-правового дослідження державної реєстрації приділялась увага науковців різних галузей знань. Серед вчених-адміністративістів, які займалися дослідженням цієї проблематики, можна відзначити роботи таких науковців як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Д. Бахрах, Ю. Битяк, Л. Біла-Гіунова, В. Вишняков, В. Галуцько, А. Головач, І. Голосніченко, І. Задоя, С. Ківалов, В. Колпаков, Ю. Тихомиров, О. Шмалій, М. Шульга та ін.

Враховуючи динамічність адміністративного законодавства, а також досить швидкі темпи розвитку та реформування адміністративного права, багато наукових положень частково втратили свою актуальність. Таким чином, цілком обґрунтовано можна говорити про те, що сьогодні необхідним стає системне і фундаментальне дослідження теоретичних і прикладних проблем, пов'язаних з адміністративно-правовим забезпеченням державної реєстрації на основі новітніх теоретико-правових засад.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є формування ключових маркерів інституту державної реєстрації в адміністративно-правовому розумінні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні соціально-економічні перетворення, закономірні процеси демократизації суспільства і держави створюють необхідні умови для реалізації конституційних прав і свобод громадян у різних сферах діяльності. Розвиток та вдосконалення законодавства, поява якісно нових правовідносин між органами виконавчої влади, з одного боку, та громадськими організаціями, юридичними та фізичними особами, з іншого, які пов'язані з реалізацією їх прав та законних інтересів, зумовили необхідність створення ефективною системи правового регулювання цих суспільних відносин. Рішення такої складної задачі викликає потребу не тільки в оновленні українського законодавства, а й формування багатьох принципово важливих правових інститутів, до числа яких відноситься інститут державної реєстрації.

Окремі види державної реєстрації набули широкого поширення і активно застосовуються у всіх сферах суспільної життєдіяльності. Здійснення реєстрації покладено на уповноважені органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та спеціальних суб'єктів – державних реєстраторів. Специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове становище, методи і засоби правового регулювання, використовувани державно-владними суб'єктами, що здійснюють реєстрацію, зумовлюють адміністративно-правову природу інституту реєстрації.

До теперішнього часу визначення правового (юридичного) інституту майже не змінилося. Однак про інститут адміністративного права можна сказати не тільки як про складову частину галузі, тим більше що є багато міжгалузевих інститутів. Інститут адміністративного права – це найбільш повна нормативна характеристика матеріальних і процесуальних механізмів відносин щодо певного предмета (сфери) правового регулювання методами і засобами адміністративного права.

Ю. Битяк виділяє наступні ознаки державної реєстрації:

— це діяльність органів виконавчої влади, що полягає в безпосередньому виконанні обов'язку ведення державного обліку;

- полягає в фіксації доконаного факту;
- це режим об'єкта [1].

На нашу думку, державна реєстрація як правовий інститут характеризується наступними ознаками:

- встановлення її вимог і процедур насамперед законами;
- державне визнання законності або незаконності повноважень суб'єкта реєстрації;
- обов'язковість здійснення реєстрації для відповідного органу та її суб'єктів;
- володіння юридично цінною інформацією.

Що вкладається в поняття «реєстрація»?

Тривалий час в законодавстві не було визначення цього поняття із зазначенням всіх істотних ознак державної реєстрації. Це ускладнювало пошук відповіді на поставлене запитання. У ряді нормативних актів реєстрація відноситься законодавцем до функцій державної влади.

У перекладі з латинської слово «реєстрація» (пізньолат. *registratio*, від *registrum*) означає «список, перелік». Це юридичний факт, з настанням якого адміністративно-правова норма пов'язує виникнення, зміну і припинення адміністративних правовідносин [5].

Таке визначення на сьогоднішній момент є неповним, оскільки представляє державну реєстрацію як матеріально-технічну дію.

Як визначають його вчені-правознавці?

С. Попов відносить реєстрацію, поряд з ліцензуванням і порядком прийняття правових актів управління, до адміністративно-процедурного виробництва. Реєстрація є актом офіційного визнання законності відповідних дій... і слугує цілям забезпечення законності вчинених у сфері державного управління певних дій, що становлять значний публічно-правовий інтерес, і одночасно слугує цілям гарантування прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також різного роду недержавних утворень [12].

Професор Д. Мовчан вважає, що реєстрація полягає в перевірці законності фактів, їх офіційному визнанні і подальшому обліку, її здійснення покладено на уповноважені органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування [11].

О. Задихайло зазначає, що реєстрація є одним з видів адміністративних процедур, здійснюваних органами виконавчої влади у взаєминах з громадянами та їх організаціями. Реєстраційні адміністративні процедури включають в себе діяльність органів виконавчої влади, врегульовану адміністративно-процесуальними нормами, в ході яких вирішуються питання про офіційне визнання законності існування певних матеріальних об'єктів і юридичних фактів [6].

В українському законодавстві державна реєстрація є порівняно новим правовим явищем. Незважаючи на те що термін «реєстрація» і похідні від нього поняття міцно увійшли в науковий обіг і практику, сутність, роль і місце цієї правової реалії в механізмі регулювання суспільних відносин потребують подальшого вивчення і знаходяться в центрі уваги дослідників.

Реєстрація слугує важливим засобом управлінського впливу, окремі права і обов'язки з'являються лише в зв'язку з наявністю ненормативного акту, яким є акт-дозвіл. Він слугує індивідуальним регулятором суспільно значущої поведінки [10].

Необхідно відзначити, що істотне розширення інституту реєстрації в Україні було зумовлено змінами в характері впливу держави на суспільні відносини, що складаються насамперед у сфері економіки [9].

Здійснення реєстрації є одним із заходів з боку держави, покликаної забезпечити публічний інтерес. Сенс реалізації цього заходу полягає в збалансуванні певним чином публічного і приватного інтересу.

Реєстрацію можна віднести до числа правових форм виконавчої діяльності, оскільки вона оформлюється і здійснюється на основі правового акту (свідцтво про реєстрацію), в результаті якого настають юридичні наслідки.

Юридичні наслідки виражаються у виникненні адміністративно-правових відносин між заявником і органом виконавчої влади, що здійснює процедуру реєстрації.

На наш погляд, реєстрацію необхідно розглядати як правовий інститут, тобто сукупність правових норм, що регулюють наступні групи відносин:

- відносини, що виникають з приводу створення та організації діяльності органів реєстрації (державних реєстраторів);
- відносини, що виникають між органами виконавчої влади (державний реєстратор) та особою, яка бажає зареєструвати свої права або певний правовий статус.

Таким чином, поняття інституту державної реєстрації не є однозначним, в зв'язку з чим можна виділити наступні його маркери:

По-перше, це-система державно-виконавчих відносин, змістом яких є регулювання суспільних відносин у тих сферах, де потрібне неухильне виконання приписів і певної правової поведінки. Відступ від вимог реєстрації призводить не тільки до окремих правопорушень, а й тягне глибокі макроуправлінські наслідки.

По-друге, здійснення державної реєстрації має свої принципи організації управлінського впливу, до числа яких відносяться:

- обмеження державного втручання в діяльність соціальних інститутів;
- зацікавленість громадян у виконанні адміністративних умов державної реєстрації;
- координація держави і громадян при реалізації програм управління, спеціалізація управлінського впливу, професійна компетентність [4].

По-третє, державна реєстрація виступає формою контролю за фактичним виконанням обов'язкових умов, пов'язаних з цією процедурою, діяльністю суб'єктів реєстраційних правовідносин.

По-четверте, державна реєстрація – це особливий адміністративно-правовий порядок регулювання, який виражений в комплексі правових засобів, що характеризують особливе подання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, позитивних зобов'язань і створюють особливу спрямованість правового регулювання. Реєстрація в цьому випадку пов'язана з отриманням суб'єктом окремих прав або правового статусу, без яких неможливе вчинення в подальшому юридично значущих дій.

По-п'яте, норми, що регулюють процедури реєстрації, охоплюють однорідні, тісно пов'язані відносини в рамках однієї галузі, тобто складають самостійний правовий інститут, що відноситься за критеріями, предметів і методів до адміністративно-правового; імперативні приписи і заборони для реєстрованих видів правовідносин встановлені не в приватному порядку і не заради здійснення інтересів особи, якій адресована правова норма, а заради чужого інтересу, тобто в публічних цілях.

По-шосте, названі змістовні ознаки знаходяться в діалектичній єдності з їх юридичною формою – свідцтвом про державну реєстрацію, яке з юридичної сторони являє собою юридичний документ органу державного управління, що підтверджує відповідні права або правовий статус громадян і юридичних осіб.

Зовнішнє вираження державна реєстрація отримує у видачі свідцтва про державну реєстрацію, що містить достатні відомості про зареєстроване право і самого суб'єкта реєстрації. Ці властивості складають субстанціональне ядро самостійно існуючого державно-управлінського феномену реєстрації або його сутності.

У законодавстві не завжди термін «реєстрація» трактується однозначно.

По-перше, державна реєстрація розглядається тільки як матеріально-технічна дія. У цьому випадку вона відрізняється від правових актів тим, що при реєстрації не вчиняються владні дії, що мають на меті створити, змінити або припинити правовідносини.

По-друге, реєстрація будь-якого факту може бути державно-владною діяльністю. Це означає, що він (факт) визнається державою як той, що має юридичне значення в різних видах відносин (адміністративно-, земельно-, цивільно-правових); в цьому випадку державна реєстрація є актом компетентного державного органу, що породжує або підтверджує права і обов'язки.

Для того щоб краще усвідомити адміністративно-правову природу реєстрації, дамо характеристику предметові адміністративного регулювання, а також характеристику адміністративно-правовим відносинам.

Адміністративне право, власне кажучи, регулює не діяльність, а відносини, що виникають при цьому. Воно закріплює обов'язки і права всіх сторін суспільних відносин: і владних, і некладних суб'єктів. Головна складова предмета адміністративного права, його ядро – система відносин державної адміністрації з громадянами та їх організаціями [3].

Основне завдання адміністративного права – правове забезпечення конституційних прав і обов'язків громадян [7].

Якщо проєктувати вищесказане на один з інститутів адміністративного права – інститут державної реєстрації, то його предмет регулювання можна визначити як сукупність суспільних відносин, що виникають при забезпеченні органами виконавчої влади прав і обов'язків громадян, юридичних осіб шляхом державної реєстрації, а також інших відносин, пов'язаних з формуванням і діяльністю органів реєстрації (державних реєстраторів).

Адміністративно-правові відносини – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, що складаються у сфері виконавчої влади [2]. Реєстраційні правовідносини є різновидом адміністративних правовідносин і володіють усіма властивими їм загальними ознаками. У той же час вони мають свої особливості. Ось основні з них:

- обов'язки і права сторін цих відносин безпосередньо пов'язані з діяльністю органів реєстрації (державних реєстраторів);

- реєстраційні правовідносини виникають з ініціативи зацікавленої сторони, найчастіше заявника;

- реєстраційні правовідносини виникають на основі норм, що становлять інститут реєстрації;

- в більшості своїй ці відносини мають обов'язковий характер;

- як правило, реєстраційні правовідносини здійснюються на платній основі.

Реєстрація є засобом виключно адміністративного впливу. Який би орган не займався реєстрацією – він здійснює адміністративно-правову діяльність. Щоб обґрунтувати цю тезу, спочатку визначимо галузеву приналежність інституту реєстрації.

Рівень правової регламентації того чи іншого правового явища знаходиться в прямій залежності від правильності встановлення галузевої належності норм, що відносяться до нього.

Галузь права – категорія наукова, це підсумок наукових досліджень. У наукових колах немає єдиної думки про галузі права, що входять в систему права України. Правова теорія розвивається слідом за появою і стрімким розвитком в сучасній Україні регульованих правом нових суспільних відносин.

Під правовою природою відносин, як правило, треба розуміти галузеву приналежність норм, якими ці відносини регламентуються. Встановлення правової природи є необхідним тому, що вдосконалення правового регулювання можливо лише при чіткому визначенні того нормативного масиву, який використовується в конкретному випадку.

За галузевою приналежністю, тобто за предметом і методом правового регулювання, всі норми класифікуються за інститутами і галузями права. Відповідно до цих об'єктивних відмінностей законодавець видає кодифіковані акти, формуючи тим самим галузі законодавства, відповідні галузям права: норми державного права, норми цивільного права, норми адміністративного права, норми кримінального права, сімейного права тощо.

Деякі вчені відносять державну реєстрацію з позицій регулювання суспільних відносин, що входять в предмет цивільного права, до цивільно-правових інститутів [13].

Навпаки, багато адміністративістів вважають, що інститут реєстрації – це один з інститутів адміністративного права [5; 14]. У юридичній науці з цього приводу єдиної думки поки не вироблено.

Детальний розгляд норм, що регламентують процедуру державної реєстрації, дозволяє нам зробити висновок про те, що цей інститут відноситься до інститутів адміністративного права.

Це можна підтвердити наступними положеннями:

- Специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове становище, методи і засоби правового регулювання, що використовуються державно-владними суб'єктами, які здійснюють реєстрацію, зумовлюють адміністративно-правову природу інституту реєстрації.

- Суспільні відносини, що регулюються інститутом реєстрації, складають відносини між органом державної реєстрації та заявниками. Ці правовідносини носять характер публічних адміністративно-правових відносин. Вони регулюються головним чином нормами процесуального права. Законодавство про реєстрацію, за своєю суттю, є сукупністю правил, що регулюють процедуру державної реєстрації.

- Інститут реєстрації нерозривно пов'язаний з адміністративним правом. Порядок створення і структура установи, що здійснює державну реєстрацію як органу виконавчої влади, є предметом адміністративно-правового регулювання.

Проводячи порівняльно-правовий аналіз цивільного та реєстраційного права можна виявити наступні істотні їх відмінності:

- цивільне право регулює суспільні відносини, для яких властива юридична рівність сторін, реєстраційне право – відносини влади-підпорядкування;

- цивільне право регулює майнові відносини, реєстраційне право – процесуальні відносини.

- цивільне право – галузь матеріального права, реєстраційне право – галузь процесуального права.

— цивільне право – галузь приватного права, реєстраційне право – галузь публічного права.

Цікава думка з цього приводу А. Красовської. У своїх дослідженнях вона також відносить державну реєстрацію до інститутів адміністративного права, але «...сутність державної реєстрації не зводиться тільки до порядку видачі та оформлення свідоцтва про право. Вона є правовим інститутом, що включає взаємопов'язані правові норми, які регулюють відносини з приводу надання прав, їх оформлення, реалізації та припинення, заснованим на поєднанні адміністративно-правового та цивільно-правового регулювання» [8].

Предмет цивільного законодавства – майнові та пов'язані з ними немайнові відносини, засновані на рівності, автономії волі і майнової самостійності їх учасників. У свою чергу, правове регулювання організаційних відносин, пов'язаних з майновими відносинами (відносини з реєстрації, ведення реєстрів, обліку, визначення порядку здійснення конкретних видів діяльності тощо), характеризується наявністю зобов'язуючих приписів відповідних органів виконавчої влади. Безумовно, статус і діяльність юридичних і фізичних осіб регулюється нормами цивільного законодавства, але коли вони стикаються з державними органами, то саме ця сторона їх відносин набуває характеру юридично нерівних відносин. Таким чином, до цих відносин застосовується метод влади і підпорядкування, заснований на початковій юридичній нерівності сторін (на відміну від методу цивільного права, який заснований на рівності сторін, автономії волі і майнової самостійності учасників цивільних правовідносин). Більш того, до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони іншій, в тому числі до податкових та інших фінансових і адміністративних відносин, цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не передбачено законом. Особливість цих відносин полягає в тому, що в них бере участь наділений владними повноваженнями орган виконавчої влади. Майнові відносини між самими суб'єктами підприємницької діяльності (горизонтальні відносини) регулюються переважно диспозитивними нормами цивільного законодавства, тоді як суб'єкти цивільних правовідносин стикаються з організаційними (управлінськими) правовідносинами, пов'язаними з майновими відносинами, і їх відносини регулюються вже виключно нормами адміністративного законодавства [15].

Кожен правовий інститут охоплює відокремлене коло суспільних відносин, а його норми належать до конкретної галузі права. Інститут державної реєстрації заснований на імперативному методі регулювання, при якому право виникає на підставі владно-розпорядчого акту реєстрації органів виконавчої влади, а не на підставі договору. Відповідно, відносини, що виникають між державою і заявниками, регулюються адміністративним правом, а питання оформлення прав вирішуються в рамках юрисдикції органів виконавчої влади.

Безумовно, реєстраційні правовідносини – предмет адміністративного законодавства, сторонами яких є заявник та відповідні уповноважені органи виконавчої влади. Тому невірно зраховувати такі відносини виключно до ведення цивільного законодавства. Адже встановлення та визначення самого порядку реєстрації, правил ведення Єдиного державного реєстру є в чистому вигляді адміністративною дією органів виконавчої влади.

Висновки. Державна реєстрація як правовий інститут характеризується наступними ознаками: встановлення її вимог і процедур насамперед законами; державне визнання законності або незаконності повноважень суб'єкта реєстрації; обов'язковість здійснення реєстрації для відповідного органу та її суб'єктів; володіння юридично цінною інформацією.

Поняття інституту державної реєстрації не є однозначним, в зв'язку з чим можна виділити наступні його маркери: 1) це-система державно-виконавчих відносин, змістом яких є регулювання суспільних відносин у тих сферах, де потрібне неухильне виконання приписів і певної правової поведінки; 2) здійснення державної реєстрації має свої принципи організації управлінського впливу, до числа яких відносяться: обмеження державного втручання в діяльність соціальних інститутів, зацікавленість громадян у виконанні адміністративних умов державної реєстрації, координація держави і громадян при реалізації програм управління, спеціалізація управлінського впливу, професійна компетентність; 3) державна реєстрація виступає формою контролю за фактичним виконанням обов'язкових умов, пов'язаних з цією процедурою, діяльністю суб'єктів реєстраційних правовідносин; 4) державна реєстрація – це особливий адміністративно-правовий порядок регулювання, який виражений в комплексі правових засобів, що характеризують особливе поєднання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, позитивних зобов'язань і створюють особливу спрямованість правового регулювання; 5) норми, що регулюють процедури реєстрації, охоплюють однорідні, тісно пов'язані відносини в рамках однієї галузі, тобто складають

самостійний правовий інститут, що відноситься за критеріями, предметів і методів до адміністративно-правового; імперативні приписи і заборони для реєстрованих видів правовідносин встановлені не в приватному порядку і не заради здійснення інтересів особи, якій адресована правова норма, а заради чужого інтересу, тобто в публічних цілях; б) названі маркери знаходяться в діалектичній єдності з їх юридичною формою – свідоцтвом про державну реєстрацію, яке з юридичної сторони являє собою юридичний документ органу державного управління, що підтверджує відповідні права або правовий статус громадян і юридичних осіб.

Детальний розгляд норм, що регламентують процедуру державної реєстрації, дозволяє зробити висновок про те, що цей інститут відноситься до інститутів адміністративного права. Це можна підтвердити наступними положеннями: специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове становище, методи і засоби правового регулювання, що використовуються державно-владними суб'єктами, які здійснюють реєстрацію, зумовлюють адміністративно-правову природу інституту реєстрації; суспільні відносини, що регулюються інститутом реєстрації, складають відносини між органом державної реєстрації та заявниками; порядок створення і структура органів, що здійснюють державну реєстрацію є предметом адміністративно-правового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк та ін. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 624 с.
2. Адміністративне право України : навчальний посібник : у 2 т. Т. 1 : Загальне адміністративне право / В. В. Галуцько та ін. Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2017. 320 с.
3. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак і інші. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
4. Грущинський І.М. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності : наук.-практ. посіб. / І.М. Грущинський, В.М. Кравчук, Є.П. Пограничний. Львів: Престиж-Інформ, 2000. 268 с.
5. Гурковський М. П. Зміст та особливості реєстраційного провадження. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2008. № 4. С. 155–164.
6. Задохайло О.А. Правове регулювання надання адміністративних послуг в Україні. *Форм прав*. 2011. № 1. С. 379–384.
7. Колпаков В.К. Адміністративне право України. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 799 с.
8. Красовська А. Державна реєстрація як умова реалізації права на підприємництво в Україні. *Адміністративне право*. 2002. № 7. С. 62–64.
9. Кузьменко О.В. Природа реєстраційного провадження. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: «Право». 2009. № 1 (2). С. 81–87.
10. Лихачов С. В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Лихачов. Х. : НУВС, 2001. 21 с.
11. Мовчан Д.В. Щодо систематизації державних органів, які здійснюють реєстраційне провадження. *Проблеми законності*. 2009. № 103. С. 159–166.
12. Попов С.Ю. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. *Митна справа*. 2012. Ч. 2. Кн. 1. № 1(79). С. 162–166.
13. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Харків: Консул, 2001. 656 с.
14. Слободянюк С.О. Місце та роль інституту державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в правовій системі. *Збірник наукових праць. Держава і право*. 2011. № 52. С. 298–303.
15. Юшкевич О.Г. Провадження в справах про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців: Дис. канд. юрид. наук. Харків, 2007. 230 с.